

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ПЛАТИНИ

Одним з сегментів світового ринку дорогоцінних металів є ринок платини та інших металів платинової групи. Платина використовується для виготовлення ювелірних прикрас і автомобільних каталізаторів, у виробництві хімічної апаратури, в електро- і радіотехніці, і частково у вигляді сплавів з родієм, паладієм і іридієм. Так само платина грає велику роль у водневій енергетиці. Ця роль обумовлена особливими хімічними властивостями платинових металів: вони краще за всіх інших дозволяють отримувати чистий водень в паливних елементах. Більше того, платина, як і більшість інших дорогоцінних металів, не тільки широко використовується у промисловому виробництві, але й виступає об'єктом інвестування та створення резервів. Необхідність диверсифікації інвестицій та заощаджень, пов'язана зі зростанням нестабільності світового фінансового середовища, викликала підвищений інтерес до вкладень у різні види дорогоцінних металів.

Традиційно платина вважається за найбільш дорогий дорогоцінний метал. На початку 2008 року ціни на платину досягали 2270 дол. за унцію – удвічі більше пікових цін на золото. Проте при цьому ціни на платину є більш волатильними: на початок четвертого кварталу 2008 року рівень цін на платину опустився до 756 дол. за унцію (в результаті ціни на платину тимчасово порівнялися з цінами на золото). Такий сильний розкид цін пов'язаний з дещо іншою, ніж у золота, структурою споживання платини, більшою мірою орієнтованою на промисловість, насамперед, автомобільну. Як наслідок – глибока криза промисловості США, Японії, а також країн Західної Європи, що спостерігалася в кінці 2008 – на початку 2009 років, у поєднанні з надходженням великих партій платини на світовий ринок призвела до сильного зниження цін на даний метал. Втім, початок поживлення світової економіки, яке можна було спостерігати з середини першого кварталу 2009 року, дозволив цінам частково відновитися [2]. Причиною цього стало як деяке поліпшення ситуації в автомобільній галузі, так і очікування зростання попиту на платину в майбутньому (у міру виходу промисловості на докризовий рівень). Вже у 2010 р. середня ціна платини на світових ринках складала 1611 дол. за унцію.

Світовий ринок платини в 10 разів поступається світовому ринку золота, проте при цьому по своїх масштабах цілком зіставний з ринком срібла (10 млрд. дол. проти 13 млрд. дол. в 2008 році) [2]. У абсолютному виразі світовий попит на платину склав в 2008 році 191,6 т (без урахування утилізації каталізаторів), скоротившись порівняно з попереднім роком на 5%. У 2010 р. загальний попит на платину зріс до 245,1 т, а утилізація платини виросла до 57 т.

Щорічно у світі видобувається більше 180 тон платини. Найбільшим виробником цього металу є Південна Африка, на яку у 2010 р. припадало 74% світового видобутку (табл. 1). Хоча у 2008 році несприятливі погодні умови, закриття виробництв з міркувань безпеки, проблеми геологічного характеру і нестача кваліфікованої робочої сили послужили причинами падіння виробництва платини в цій країні – з 166 т до 140 т (-15,6%). Помітну частку у світовому виробництві платини займають: Росія (14%), Зімбабве (5%), Канада (3%), США (2%), Колумбія (4%).

Таблиця 1

Попит і пропозиція на світовому ринку платини, тон

Показники	2008	2009	2010
Пропозиція			
Південна Африка	140,4	144,2	144,2
Росія	25,0	24,4	25,7
Інші країни	19,3	18,8	18,7
Всього пропозиція	184,8	187,4	188,5
Брутто-попит			
Автокаталізатори	113,7	68,0	97,2
Ювелірна промисловість	64,1	87,4	75,1
Промисловий попит	53,5	35,5	52,6
Інвестиційний попит	17,3	20,5	20,2
Всього брутто-попит	248,5	211,3	245,1
Утилізація	-56,9	-43,7	-57,2
Всього нетто-попит	191,6	167,6	187,9
Зміна запасів	-6,8	19,8	0,6

Основними експортерами платини на світовому ринку є Швейцарія (27% світового експорту), ПАР (25%), США (8%) і Великобританія (7%). Головними країнами-імпортерами платини є Індія (16% світового імпорту), Японія (14%), Китай (13%), Швейцарія (13%), Гонконг (12%), США (10%), Німеччина (9%) [2, 3].

Найбільшим споживачем платини є автомобільна промисловість. Посилювання законодавства відносно викидів шкідливих речовин в розвинених країнах привело до зростання попиту на платину, яке відбувалося особливо активно в період з 1999 по 2003 роки. З екологічних міркувань автовиробники почали частіше оснащувати свої автомобілі дизельними фільтрами з високим вмістом платини. В результаті обсяг

використовуваної в галузі платини виріс з 50 т в 1999 році до 128,9 т в 2007 році, зокрема за рахунок рециркуляції – з 13,1 т до 29,1 т. Автовиробники придбали 113,7 т платини (або 62% від загального обсягу поставок) у 2008 році, 68 тон – у 2009 році (36%) і 97 т у 2010 р. (52%). Зростання попиту на платину з боку автовиробників у 2010 р. пов'язане з відновленням автомобільного сектору після кризового 2009 р. Ще 31,3 т платини було отримано за рахунок утилізації автомобільних каталізаторів.

Зростання попиту з боку автомобільної промисловості виявилось знівельованим таким же різким скороченням попиту на платину в ювелірній галузі. Подорожчання платини призвело до різкого падіння популярності ювелірних прикрас, вироблених з даного виду дорогоцінного металу. З 1999 по 2008 рік попит на платину, використану у виробництві ювелірних виробів, впав з 89,6 т до 64,1 т. У 2010 р. цей вид попиту знову зріс (до 75 т), однак рівня 1999 р. не досягнув. Тенденція до зростання використання платини спостерігається в хімічній промисловості і нафтопереробці (з 13,6 т до 20 т), тоді як в електронній промисловості і скляному виробництві обсяги споживання поступово скорочуються.

Помітну роль у 2008-2010 рр. відіграв інвестиційний попит на платину, що у 2008 р. виріс порівняно з попереднім роком в 2,5 рази до 17,3 т, з яких 8,6 т припало на Японію (рис. 1). У 2009-2010 рр. інвестиційний попит на платину зріс майже на 20% порівняно з 2008 р.

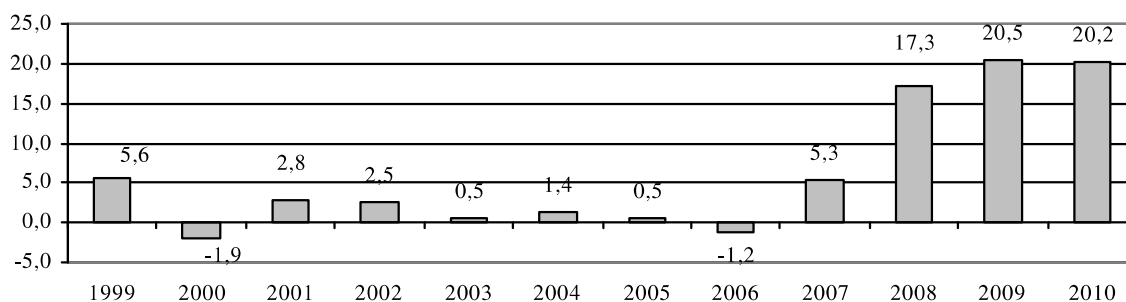

Рис. 1. Чистий інвестиційний попит на платину у 1999-2010 рр., тон

За обсягами інвестицій платина є третім дорогоцінним металом після золота і срібла. У 2008 році інвестиції в платину склали близько 0,7 млрд. дол. На початку 2008 року найбільшими покупцями платини були європейські індексні фонди, а продавцями – японські. В той же час, фіксація прибутків і масові продажі платини європейськими ETF в другій половині 2008 року на тлі загального зниження цін на метали призвела до різкого падіння цін. Даною можливістю скористалися японські ETF, що скуповували платину в цей період.

Таким чином, світовий ринок платини відрізняється від ринків золота та срібла, оскільки має переважно промислову, а не спекулятивну спрямованість. Мотиви інвестиційного попиту на платину обумовлені як співвідношенням попиту та пропозиції, так і додатковими можливостями інвестування у фонди, що торгуються на біржі. В останні роки зростання інвестицій в платину здійснює все більш помітний вплив на ціни на цей дорогоцінний метал. В цілому, у найближчі роки на світових ринках очікується перевищення пропозиції платини над попитом, у тому числі за рахунок утилізації цього металу з вторинних джерел.

Література:

1. Батлер Дж. Платина 2011 / Дж. Батлер. – 2011. – 24 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gold.prime-tass.ru/documents/files/dgold_JMPlatinum11final.pdf.
2. Мировой рынок драгоценных металлов: [Аналитический обзор]. – 2009. – 22 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rmb.ru/files/ofbu/precious_metals.pdf.
3. Рынок золота, серебра, металлов платиновой группы: итоги 2008, прогнозы 2009: [Аналитический обзор]. – 2009. – 110 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://marketing.rbc.ru/research/562949962362278.shtml>.

ОРЄХОВА Г.О.,
аспірант кафедри «Міжнародна економіка»
Донецького національного університету

ПЕРСПЕКТИВИ УЧАСТІ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ ІРО

Актуальність теми дослідження. Необхідність фінансування потреб розвитку бізнесу зумовлює попит суб'єктів господарювання на довгострокові ресурси. Україна має великий інвестиційний потенціал, який перебуває в центрі уваги світової спільноти. Про це свідчить стійкий інтерес до нього з боку найкрупніших світових бірж. Іноземні інвестиції і кредити є сьогодні фактично єдиним істотним джерелом капіталу для українських компаній. Водночас вітчизняні бізнесові структури поки що не досить активно використовують ресурси міжнародних ринків первинних розміщень (ІРО) для фінансування своєї господарської діяльності. Кількість здійснених первинних розміщень акцій українських емітентів та обсяг залучених ресурсів за період